

UDC 378.147:[37.011.3-051

DOI <https://doi.org/10.31470/2415-3729-2022-16-270-286>

Features of the Humanities Subjects Teachers' Training for Professional Guidance Work at Institutions of General Secondary Education

Tararuk Daryna

Graduate Student of the Department of Pedagogy

Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy

✉ 139, Proskurivskyi Pidpillia Str., Khmelnytskyi, Ukraine, 29013

E-mail: darynka.tararuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4962-1620>

Особливості підготовки вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти

Дарина Павлівна Тарарук

аспірантка кафедри педагогіки,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,

✉ вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, Україна, 29013

Abstract

The problem of humanities teachers' adaptation to career guidance work with students in general secondary education institutions is currently one of the most complex interdisciplinary problems, which covers various spheres of human activity: psychological-pedagogical, socio-economic and medical-

biological. **The purpose of the article** is to characterize the peculiarities of the humanities subjects teachers' training for professional guidance work in institutions of general secondary education. During the research, the author used general scientific and pedagogical research **methods**, namely theoretical ones, which include: analysis (comparative, systemic, inductive, deductive); synthesis (general scientific, interdisciplinary); classification, systematization, generalization. **Results.** The study analyzed the main provisions of the problem of professional adaptation of young teachers of humanitarian subjects to career guidance work; the periods of formation of readiness for its implementation are determined: pre-career guidance and the period of direct career guidance; three stages (initial-adaptive as «entry» into career guidance work, medium adaptation to conducting career guidance with students and effective career guidance work) of the period of direct career guidance are distinguished. Instructive meetings of a young specialist with the head of the educational institution, deputies and methodologists regarding the main responsibilities, and the style of career guidance work of this educational institution to provide methodical assistance in the process of preparing for classes with a career guidance goal is characterized. The essence of system-organized mentoring is revealed, which ensures the close cooperation of an experienced teacher with a novice teacher for the transfer of pedagogical and career guidance experience aimed at the successful self-improvement of a young teacher, his self-realization, self-education, self-organization and self-correction. The main functions of a mentor are described (professional and educational, educational, the influence of the authority of the teacher, and self-education), which contribute to the proper conduct of career guidance work by a novice teacher in an educational institution. **Conclusions.** In the study, the main pedagogical approaches to the consolidation of teacher-mentors were determined. It was concluded that the training teachers of humanitarian subjects for vocational guidance work at general

secondary education institutions has certain features that affect the quality of its implementation.

Key words: teacher of humanitarian subjects, professional adaptation, career guidance work, institutions of general secondary education.

References

1. Boichuk, V.M., Konoshevskyi, L.L. & Sahadina, O.Iu. (2017). Eksperymentalna perevirka efektyvnosti orhanizatsiino-pedahohichnykh umov pidhotovky vchyteliv do proforiientatsiinoi roboty [Experimental verification of the effectiveness of organizational and pedagogical conditions for teacher training for career guidance work] *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern informational technologies and innovative methods in professional training: methodology, theory, experience, problems*, 49, 67-72 [in Ukrainian].
2. Boichuk, V.M., Konoshevskyi, L.L. & Sahadina, O.Iu. (2018). Profesiina oriiientatsiia uchniv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Professional orientation of students in institutions of general secondary education]. *Zbior artykulow naukowych recenzowanych. Zbior artykulow naukowych z Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracownikow naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z panstw obszaru bylego Zwiazku Radzieckiego oraz bylej Jugoslawii (pp. 39-45). Warszawa* [in Ukrainian].
3. Dolnikova, L. (2017). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti fakhivtsia na pidstavi intehtratsii znan [Formation of the specialist's professional competence based on the integration of knowledge]. *Problemy matematychnoi osvity: Materialy mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii PMO (P.119)* [in Ukrainian].

4. Zahrebniuk, Yu.V. (2013). Profesiine samovyznachennia uchniv yak sotsialno-pedahohichna problema [Professional self-determination of students as a socio-pedagogical problem]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny. Pedahohichni nauky – Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University*, 2, 146-151 [in Ukrainian].

5. Zaporozhtseva, Yu.S. (2020). Stratehiia supervizii (nastavnytstva) yak pidtrymka profesiinoho rozvytku suchasnoho pedahoha [The strategy of supervision (mentoring) as support for the professional development of a modern teacher] *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and secondary schools*, 69, 70-73 [in Ukrainian].

6. Okhrimenko, Z.V. (2021). Systema profesiinoi oriiientatsii starshoklasnykiv. [System of professional orientation of high school students] *Proftekhosvita – Vocational education*, 3(148), 18-25 [in Ukrainian].

7. Paderno, V.V. (2017). Formuvannia profesiinoi identychnosti v maibutnikh uchyteliv humanitarnykh dystsyplin [Formation of professional identity in future teachers of humanitarian disciplines]. *Extatnded abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

8. Avsheniuk, N. et al. (2021). Profesiinyi standart uchytelia novoho pokolinnia [Professional standard of a new generation teacher]. Retrieved from https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40007/1/Linnik_O_PSVPSH.pdf [in Ukrainian].

9. Rebukha, L., Shkvyr, O., Kazakova, N. & Polishchuk, O. (2022). Naukovi napriamky ta etapy proforiiientatsiinoi roboty u zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Scientific directions and stages of career guidance work in institutions of general secondary education]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Professionalism of the Teacher: Theoretical and Methodological Aspects*, 2(17), 52-64.

10. Rozvadovska, T.V. (2018). Nastavnytstvo yak pedahohichnyi fenomen. [Mentoring as a pedagogical phenomenon] *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 11 : Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika – Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University*, 24(2), 140-147. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24\(2\)__21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24(2)__21) [in Ukrainian].

11. Chumak, M.Ie. (2012). Rivni sformovanosti hotovnosti do proforientatsiinoi roboty z uchniamy zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv v umovakh profilizatsii navchannia ta metody yikh vyznachennia. [Levels of preparedness for career guidance work with students of general educational institutions in conditions of educational profiling and methods of their determination]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seriya pedahohichna – Collection of Scientific Papers Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohienko University. Pedagogical Series*, 18, 94-97 [in Ukrainian].

Вступ

Соціально-економічні процеси, які нині мають місце у сучасному громадянському суспільстві детермінують підвищення вимог до фахівців усіх спеціальностей, особливо це стосується вчителів гуманітарних предметів. Формування особистості вчителя-гуманітарія – це складний процес його становлення, зумовлений поєднанням багатьох соціальних, психолого-педагогічних і фізіологічних чинників. На сучасному етапі існує потреба у вчителях, які сповна здатні зреалізувати поставлені перед ним завдання, що відносяться до результативно проведеної профорієнтаційної роботи з учнями з метою допомоги їм у професійному самовизначенні та підготовці до самостійного професійного життя у майбутньому.

Важливою умовою успішної діяльності випускника ЗВО педагогічного профілю є його адаптація (соціальна, психолого-педагогічна та професійна) до умов шкільного середовища, де результативно проводиться профорієнтаційна робота з учнями (Авшенюк та ін., 2021). Історичні аспекти становлення й організації профорієнтаційної роботи в Україні охарактеризовано у наукових працях О. Пономаренко; профорієнтаційну роботу з учнівською молоддю розкрила Г.-М. Саппа; науковці О. Гулай, С. Міщенко, О. Сагадіна (Бойчук та ін., 2017; Бойчук та ін., 2018) та ін. обґрунтували форми, методи та засоби профорієнтації, її змістове наповнення та особливості; вагомий внесок у висвітлення специфічних ознак підготовленості вчителів до роботи в школі висвітлили науковці Л. Романишина, В. Староста, А. Степанюк, В. Падерно (Падерно, 2017); наукові напрямки, етапи та рівні профорієнтаційної роботи в освітніх закладах розглядали науковці Ю. Загребнюк, Н. Казакова, О. Поліщук, Л. Ребуха, О. Шквир, М. Чумак (Загребнюк, 2013; Ребуха та ін., 2022; Чумак, 2012) та ін. Здійснений аналіз наукових досліджень в царині профорієнтаційної роботи з учнями показали, що її проведення в сучасних умовах функціонування суспільства потребує особливої підготовки вчителя, так як від нього великою мірою залежить професійне самовизначення кожної молодої особистості.

Водночас у педагогічній науці недостатньо системних досліджень, що стосуються висвітлення особливостей підготовки вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти.

Тому нині зростає затребуваність у професійному вдосконаленні педагогічних працівників відповідного профілю і їх кваліфікаційних характеристиках, набутті передового новаторського профорієнтаційного досвіду для формування власного наукового професійного кругозору та

створення особистої методичної моделі професійної орієнтації учнів на засадах наукових принципів, змістовних компонентів і методів профорієнтації.

Мета статті – охарактеризувати особливості підготовки вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти.

Матеріали і методи дослідження

Під час дослідження нами було використано загальнонаукові та педагогічні методи дослідження, а саме теоретичні до якого входить: аналіз (порівняльний, системний, індуктивний, дедуктивний) який допомагає обґрунтувати зміст профорієнтаційної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін до профорієнтаційної роботи з учнями в закладах загальної середньої освіти; синтез (загальнонауковий, міжпредметний), що спричинює аргументування єдності взаємопов'язаних підходів щодо виявлення особливостей профорієнтаційної підготовки вчителів-початківців та написання висновку; класифікація, систематизація, узагальнення ми використовували з метою формування змістових узагальнень запропонованого теоретичного матеріалу.

Результати та їх обговорення

Вивчення проблеми формування готовності вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи з учнями дозволило нам виділити два періоди у її формуванні: передпрофорієнтаційний і період безпосередньої профорієнтації (Охріменко, 2021). У світлі нашого дослідження важливим є другий період, в якому ми виділили три етапи.

Перший етап – початковий. Він охоплює перший рік педагогічної діяльності вчителя й характеризується формальною профорієнтаційною роботою (далі ПОР), за якої відбувається «вливання» фахівця в роботу з проведення профорієнтації (далі ПО), зіставлення рівня його готовності

до роботи з учнями у цьому напрямку практичної діяльності в межах конкретного закладу загальної середньої освіти.

Другий етап – етап середньої адаптованості до ПОР. Даний період, який за часовими рамками складає період до трьох років роботи в школі, характеризується розгорнутою адаптацією до ПОР й включає початок формування ПО майстерності, що передбачає подолання труднощів у проведенні ПОР.

Третій етап – етап результативного рівня ПОР. Охоплює період понад три роки педагогічної діяльності в шкільному колективі за якого відбувається становлення вчителя як фахівця з ПО із достатнім рівнем самостійності й сформованих поглядів на ПОР, розвинутої педагогічної творчості, професійного самовдосконалення, самоорганізації та максимально-повної реалізації себе в цьому напрямку педагогічної діяльності.

Перший, початковий етап називається «Входження у ПОР». Він включає:

1. Ознайомлення молодого фахівця зі своїми функціональними обов'язками і вимогами до проведення у закладах загальної середньої освіти (далі ЗЗСО) ПОР; можливостями навчально-матеріальної бази ЗЗСО; навчальною літературою ПО спрямування, що є у шкільній бібліотеці та освітніх інтернет-сайтах.

2. Знайомство з педагогами, котрі показують високі результати в царині ПОР з метою усвідомленого ознайомлення з їхнім передовим досвідом.

3. Створення умов для самоосвітньої діяльності та підготовки до уроків.

4. Вивчення психолого-педагогічної та методичної літератури, що розкриває вікові особливості формування готовності учня до професійного самовизначення.

5. Відвідування уроків й виховних заходів досвідчених педагогів і класних керівників, де розглядаються проблеми вибору майбутньої професії школярами.

6. Вивчення учнів свого класу та проведення педагогічних спостережень на уроках для виявлення інтересів, нахилів та їхніх вподобань, організація зустрічей з батьками, психологами при плануванні ПОР, так як учні в період вибору професії особливо потребують допомоги зі сторони дорослих.

На цьому етапі ведучою є формальна ПОР, коли відбувається «входження» молодого педагога в дану роботу та зіставляється рівень його готовності до введення ПО з власною практично-орієнтованою педагогічною діяльністю в умовах закладу освіти.

Дидактичну та методичну адаптацію вчителів гуманітарних предметів до ПОР ми пов'язували з необхідним поповненням молодим вчителем власних теоретичних знань з ПО, що були недостатньо отримані у педагогічному ЗВО, засвоєнням ПО термінології, поєднаної з освітнім процесом, з принципами, методами та дієвими засобами навчання, переосмисленням свого ПО досвіду.

Зустрічаючи молодого фахівця, керівник закладу освіти інструктує його щодо основних обов'язків, стилю діяльності (в тому числі тих, що стосуються ПОР) та ін., які мають місце у даному навчальному закладі. Заступник директора з виховної роботи логічно продовжує інструктування у цьому напрямі, а саме ознайомлює з планом роботи ЗЗСО, що відноситься до проведення ПО з учнями, з можливістю доповнення змісту гуманітарних предметів елементами професійної спрямованості особистості, які спричиняють формування в учнів професійно-значущих якостей та майбутніх професійних дій (Запорожцева, 2020).

Водночас молоді педагоги до проведення ПОР з учнями зустрічаються із методистом, який відповідає за роботу вчителів гуманітарних предметів та допомагає їм методично у процесі підготовки до занять, що мають ПО мету. Першій зустрічі з вчителями-початківцями фахівці з адміністрування ПОР надають великого значення вступній бесіді з молодим

колегою, так як ознайомлюють його із ПО традиціями ЗЗСО, досягненнями і проблемами вчителів у цій сфері. Водночас наголошують на здобутках і недоліках у викладанні навчальних предметів, що передбачають крім навчальної ще ПО мету. Зокрема, вчителі гуманітарних предметів мають змогу відвідувати засідання школи молодого вчителя, де розглядаються питання, що стосувалися ПОР з учнями.

Для вчителя-початківця важливими залишаються перші місяці роботи в ЗЗСО. У цей період особливо значущою є допомога молодому вчителю-гуманітарію зі сторони вчителів-наставників, що призвело до використання в освітньому закладі дієвої форми роботи як наставництва (Розвадовська, 2018). Його сутність полягає в тому, що досвідчені вчителі із власного бажання надають педагогічну допомогу, діляться своїм ПО досвідом з молодими вчителями. Така допомога направлена на підтримку та віднаходження спільного правильного рішення в складних для початківця ПО ситуаціях. Системно організоване наставництво слугує добре продуманим структурованим шляхом, що веде молодого вчителя до підвищення компетентнісних ПО якостей, що відображається у його педагогічній майстерності загалом. Тісна співпраця дозволяє досвідченому педагогу передавати свої знання і вміння, скеровувати вчителя-початківця на самовдосконалення, самореалізацію, самоосвіту, самоорганізацію та самокорекцію. Зазначене педагогічне співробітництво поєднує організаційну, методичну та психолого-педагогічну роботу колективу, встановлює і закріплює дружні взаємини між усіма педагогами та адміністрацією ЗЗСО.

До основних функцій наставника для належного проведення в освітньому закладі ПОР нами віднесено:

1. Професійно-освітню. В обов'язки наставника входить допомога молодому вчителю в удосконаленні професійних умінь і навичок з ПОР, підвищенні рівня загальнонаукової та методичної підготовки з ПО, здійсненні результативної

спостережливості, формуванні педагогічного такту на паритетних засадах у цьому напрямку педагогічної діяльності.

2. Виховну. Педагог-наставник здійснює активний вплив на розкриття ціннісно-сислової ПОР, мотивуючи залучає молодих педагогів до системи самоосвітньої роботи та більш активного ПО саморозвитку.

3. Вплив авторитету наставника. Ґрунтовне вивчення здібностей молодого вчителя, його потенційні можливості і нахили, інтереси, ставлення до колективної відповідальності та ін. сприяє намаганням наставника стати авторитетною особою для вчителя-початківця та дієвим стимулом для його самовиховання і більш швидкого включення в ПОР.

4. Самоосвітню. Наставник вчиться сам для того, щоб допомогти молодому вчителю вникнути в сутність новітніх досягнень у галузі педагогічної та психологічної наук, поглибити свої знання з методики викладання гуманітарних дисциплін, планування і організації ПОР, оцінки ПО можливостей, що важливо для молодого вчителя при реалізації практично-спрямованої ПОР.

Особливу увагу наставник приділяє запобіганню незвичних проявів поведінки молодого вчителя, його негативних емоційних переживань, зарозумілості у відносинах з колегами, батьками, учнями та зверхнього ставлення до них, безвідповідальності по відношенню до ПО обов'язків, брехні, спотворення інформації та ін. Проте наставник повсякчас підтримує ініціативу, відкритість до змін, творчий пошук алгоритмів діяльності.

Напутній роботі сприяє психологічна сумісність вчителя-наставника і молодого педагога, встановлення доброзичливих взаємин між ними, бажання обидвох підвищувати свій науково-теоретичний і методичний рівні, визнання високої педагогічної майстерності наставника; потреба наставника в передачі свого педагогічного та ПО досвіду, упевнене переконання в успішному прийнятті даного досвіду наступниками.

Педагогічні підходи до закріплення вчителів-наставників є різний. Перший бере свій початок з перших днів роботи молодого вчителя, коли він засвоїть програмний матеріал (українська мова і література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія та культурологія), ознайомиться з нормативними освітніми документами (в тому числі з документами, які відносяться до ПОР в школі), встановить добру комунікацію з колегами чи учнями, співставить власні теоретичні знання з фаху та ПОР із реальними можливостями їх практичного застосування у роботі з учнями.

Важливим є другий підхід, який використовувався у роботі з молодими фахівцями-педагогами директором школи та його адміністративною командою, коли враховується наставництво при розподілі навантаження. Так педагогу-наставнику і підшефному доручали викладати навчальні дисципліни в паралельних класах, тоді як виховну та ПОР рекомендували проводити разом. Водночас обидва педагоги спільно складають календарне планування виховної роботи з учнями (в тому числі ПОР), намічають дати взаємо відвідування занять. Наставник і молодий вчитель спільно готують доповіді з ПО метою, що заслуховувалися на засіданнях методичних об'єднань, педагогічних радах, ПО семінарах та ін.

Однак, вчителів історії і культурології у ЗЗСО небагато порівняно з учителями української мови та літератури чи іноземної мови, відтак у школі зазвичай є один-два вчителів історії та культурології, тому найчастіше у своїх школах педагоги-початківці не можуть отримати кваліфіковану методичну допомогу з належного проведення ПО під час уроків. У цих випадках велике значення нами надається організації міської/районної школи молодого вчителя історії та культурології (а при потребі школи молодого вчителя української мови та літератури, іноземної мови), яка слугує однією з найефективніших форм роботи з молодими вчителями у плані проведення ПОР з учнями ЗЗСО.

До основних завдань школи молодого вчителя гуманітарних предметів нами визначено:

- задоволення потреб молодих вчителів у безперервній освіті з питань належного проведення ПОР з школярами та надання їм психолого-педагогічної допомоги у визначенні ціннісних орієнтацій учнів щодо вибору майбутньої професії з урахуванням різноманітних видів обдарованості та індивідуальності особи;
- сприяння педагогам у формуванні індивідуального стилю проведення ПОР та мотивування до розвитку у них професійно-важливих ПО якостей;
- допомога молодим вчителям у впровадженні сучасних підходів та ІКТ в ПО процес (Дольнікова, 2017).

Для проведення успішного професійного самовизначення учнів виокремимо основні напрями роботи школи молодого вчителя, що відносяться до ПОР:

1. Реалізація заходів з усвідомлення цінності усіх існуючих професій та важливості застосування у ПОР нормативних документів.

2. Вивчення теорії, практики та методики проведення ПОР, що мотивують вчителя-початківця до необхідності подальшої освіти і самоосвіти у цій царині.

3. Поглиблення науково-теоретичної підготовки та відшукування дієвих методик викладання гуманітарних предметів у ЗЗСО з метою набуття ПО компетентностей для чіткого виокремлення пролонгованої і відділеної ПО мети у роботі з учнями та узгодження її з важливими життєвими цілями школярів.

4. Науково-методична робота з вивчення передового ПО досвіду та визначення шляхів успішної ПО самореалізації вчителя початківця.

5. Організація проведення ПО семінарів, конкурсів, екскурсій, вечорів відпочинку та ін. з отримання потрібних профінформаційних матеріалів для визначення мотивів вибору тієї чи іншої професії учнями та потенційних здібностей школярів до відповідних типів професій.

Висновки

Важливою умовою результативної роботи випускника ЗВО педагогічного профілю є його адаптація (соціальна, соціально-психологічна та професійна) до умов шкільного середовища. Вагома роль у цьому процесі відводиться наставництву, яке спрямовується як на отримання ПО знань молодими педагогами, так і сповна забезпечує їх професійну адаптацію до цього виду діяльності, формує у них мотивацію до проведення результативної ПО у ЗЗСО та впливає на підвищення у них рівня фахового зростання у цьому напрямку професійної діяльності. Це дає змогу стверджувати, що у формуванні готовності вчителів гуманітарних предметів до ПОР з учнями у ЗЗСО важливу роль відіграє наставництво.

Подальші наші дослідження відбуватимуться в межах висвітлення рівнів та стану готовності вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи з школярами.

Література

1. Бойчук В.М., Коношевський Л.Л., Сагадіна О.Ю. Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів до профорієнтаційної роботи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2017. Вип. 49. С. 67–72.
2. Бойчук В.М., Коношевський Л.Л., Сагадіна О.Ю. Професійна орієнтація учнів у закладах загальної середньої освіти. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii*. (30.01.2018). Warszawa, 2018. С. 39-45.
3. Дольнікова Л. Формування професійної компетентності фахівця на підставі інтеграції знань. *Проблеми*

математичної освіти: *Матеріали міжнародної науково-методичної конференції ПМО*. 2017. 119 с.

4. Загребнюк Ю.В. Професійне самовизначення учнів як соціально-педагогічна проблема. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Педагогічні науки*. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2013. Ч. 2. С. 146–151.

5. Запорожцева Ю.С. Стратегія супервізії (наставництва) як підтримка професійного розвитку сучасного педагога. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2020. № 69. С. 70–73.

6. Охріменко З.В. Система професійної орієнтації старшокласників. *Профтехосвіта*, 2021. № 3(148). С. 18–25.

7. Падерно В.В. Формування професійної ідентичності в майбутніх учителів гуманітарних дисциплін: автореф. дис. ...канд. пед. наук :13.00.04. Одеса, 2017. 24 с.

8. Професійний стандарт учителя нового покоління / Н. Авшенюк та ін. 2021. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40007/1/Linnik_O_PSVPSH.pdf (Дата звернення 15.11.2022).

9. Ребуха Л., Шквир О., Казакова Н., Поліщук О. Наукові напрямки та етапи профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 2022. №2(17). С. 52–64.

10. Розвадовська Т.В. Наставництво як педагогічний феномен. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія ІІ : Соціальна робота. Соціальна педагогіка*, 2018. Вип. 24(2). С. 140–147. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2018_24(2)_21). (Дата звернення 12.11.2022).

11. Чумак М.Є. Рівні сформованості готовності до профорієнтаційної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів в умовах профілізації навчання та методи їх визначення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна*, 2012. №18. С. 94-97.

Тарарук Д.П.

Особливості підготовки вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти

Анотація

Проблема адаптації вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи з учнями у закладах загальної середньої освіти є нині однією з найбільш складних міждисциплінарних проблем, яка охоплює різні сфери діяльності людини: психолого-педагогічну, соціально-економічну та медико-біологічну. Відповідно у дослідженні проаналізовано основні положення проблеми професійної адаптації молодих вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи; визначено періоди формування готовності до її проведення: передпрофорієнтаційний і період безпосередньої профорієнтації; виокремлено три етапи (початково-адаптивний як «входження» у профорієнтаційну роботу, середньої адаптованості до проведення профорієнтації з учнями та результативної профорієнтаційної роботи) періоду безпосередньої профорієнтації.

Схарактеризовано інструктивні зустрічі молодого фахівця з керівником закладу освіти, його заступниками та методистами щодо основних обов'язків, стилю профорієнтаційної роботи даного навчального закладу з метою надання методичної допомоги у процесі підготовки до занять, що мають профорієнтаційну мету.

Розкрито сутність системно-організованого наставництва, яке забезпечує тісну співпрацю досвідченого педагога з вчителем-початківцем для передачі педагогічного та профорієнтаційного досвіду, скерованого на успішне самовдосконалення молодого педагога, його самореалізацію, самоосвіту, самоорганізацію та самокорекцію. Описано основні функції наставника (професійно-освітню, виховну, впливу авторитету учителя, самоосвітню), що сприяють належному проведенню в освітньому закладі профорієнтаційної роботи вчителем-початківцем. У дослідженні

визначені основні педагогічні підходи до закріплення вчителів-наставників.

Зроблено висновок про те, що підготовки вчителів гуманітарних предметів до профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти має певні особливості, які впливають на якість її проведення.

Ключові слова: учитель гуманітарних предметів, професійна адаптація, профорієнтаційна робота, заклади загальної середньої освіти